

Лясота
Аліна Євгенівна

Проблема політичної нестабільності: стратегії підвищення інституційної спроможності перехідних систем на прикладі України

УДК 321.278
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-1-52-57>

Лясота Аліна Євгенівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
вул. Наукова, 13,
Дніпро, Україна

Стаття присвячена дослідженню феномена перехідних політичних систем, факторів нестабільності, породжених трансформаційними процесами, що актуалізує питання вироблення стратегії і тактики інституційного будівництва в Україні. Відсутність універсальних підходів до цієї проблематики призводить до необхідності вироблення особливого підходу до окремо взятої політичної системи.

Актуальність роботи полягає в необхідності дослідження політико-інституційних аспектів політичної стабільності перехідних суспільств. Трансформаційні зрушення, що охопили глобальний політичний простір у другій половині 20 ст., спонукали науковців, експертне та політичне середовище до нового погляду на процеси, що відбуваються в перехідних суспільствах, і, відповідно, до пошуку нових підходів у дослідженні політико-інституційних параметрів трансформаційних політичних процесів.

Розроблення ефективної, стабільної політичної системи та інститутів пов'язано з процесом впровадження такого інституційного проєкту, який сприятиме узгодженню формальних та неформальних норм, практики і процедур. У цьому контексті особливо важливі демонтаж і заміна таких соціальних практик (які у свою чергу екстраполюються на політичну сферу), які сприяють знищенню або гібридизації демократичних політичних інститутів, перешкоджають демократичним перетворенням.

Ключові слова: політична стабільність/нестабільність, інституційне будівництво, демократичний транзит, консолідована демократія, політична модернізація, інституційний дизайн, політична система, політичний режим.

Вступ. Суть інституційних інновацій як явища інституційного дизайну полягає у встановленні взаємодії між старими правилами, нормами і процедурами та новими. Інституційні трансформації, відповідно до фундаментальних засад інституціоналізму, представляють собою процес якісних і кількісних змін, перетворень у політичній, соціальній, економічній та правовій сфері. Цей процес може відбуватися еволюційно (як вибір інститутів, що задовольняють потреби більшості агентів) чи з раціональних позицій – вибір моделей, правил та процедур, детермінованих інтересами акторів [7, с. 62]. Такий підхід до інституційних інновацій є особливо актуальним у межах історичного інституціоналізму.

Конститутивною рисою всіх перехідних режимів є відсутність загальноприйнятих та визнаних агентами політичного середовища демократичних інституцій, норм і процедур, що структурують та визначають процес і діяльність політичних акторів. Саме ці інституції детермінують процедуру розроблення, ухвалення та прийняття політичних рішень; визначають процес конкуренції, зосереджуючи його в легальному просторі; формують механізми задоволення агентами власних інтересів. Наслідком відсутності демократичних правил та процедур є невпевненість акторів політичного життя в можливості досягнення власних цілей у формальному, відкритому політичному просторі. Процес досягнення політичної стабільності в такому хаотичному та непередбачуваному середовищі контекстуально вступає в залежність від, як правило, неформаль-

них угод між елітарними групами політичного середовища. Дані «пакти» надають можливість долати конфлікти, уникаючи насилля, знижуючи руйнівний потенціал протистояння та фактичні втрати агентів у політичному просторі [3, с. 28].

Окремі аспекти вказаної проблематики всебічно висвітлюються в працях таких учених, як Т. Парсонс, С. Хантингтон, Д. Истон, Ф. Шміттер, А. Пшеворський, О. Стойко, К. Тищенко, А. Крап, І. Ищенко. В Україні, незважаючи на доволі широкий спектр наукових публікацій із проблем політичної нестабільності, поза увагою залишається розробка нових стратегій підвищення інституційної спроможності перехідних систем, нових підходів у дослідженні політико-інституційних параметрів трансформаційних політичних процесів.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є дослідження стратегії підвищення інституційної спроможності перехідних систем на прикладі України, що зумовлює, по-перше, розгляд інституційних інновацій як інструментів забезпечення сталості демократичного транзиту. По-друге, формування якісних рецептів для конституювання ефективних політичних інститутів, які б сприяли політичній стабільності. По-третє, конструювання формальних та неформальних політичних інститутів у контексті перспективи стабілізації української політичної системи.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань, поставлених у роботі, застосовується сукупність методичних інструментів. Основними засобами вивчення політичної стабільності

як явища функціонування демократичних і трансформційних політичних систем є системний і структурно-функціональний методи, спрямовані на встановлення мотивацій інститутів управління для забезпечення політичної стабільності.

Використання структурно-функціонального аналізу та системного методу як основних у дослідженні дозволило розглянути основні стратегії підвищення інституційної спроможності перехідних систем.

Результати. У процесі конституювання ефективних політичних інститутів, які б сприяли політичній стабільності, перехідні суспільства мають сформувати механізми та процедури функціонування принципів демократичного режиму. Поряд з інституційною інженерією, у вимірі регулювання на рівні законів та норм, не можна відкидати інституційне будівництво на рівні організацій та структур. Варто зазначити, що в даному випадку перше гармонійно доповнює друге: орієнтовані на демократичний процес норми, правила та процедури, з одного боку, потребують механізму реалізації власних принципів через конкретні канали та структури; з іншого – вони ж визначають принципи функціонування цих механізмів та каналів.

Формування демократичних правил гри створює каркас демократичного політичного режиму, закладає фундаментальні основи функціонування такої інституціональної політичної структури, яка здатна адекватно реагувати на подразники зовнішнього та внутрішнього середовища. Ефективність функціонування політичної системи пов'язана з можливістю досягати рівноваги та стійкості протягом довгого періоду часу, в умовах динамічного середовища. Політична стабільність, таким чином, виступає критерієм успішного інституційного дизайну.

За визначенням ряду науковців, результатом будь-якого успішного демократичного транзиту є встановлення консолідованої демократії. Структурними компонентами, що забезпечують ефективно функціонування консолідованої демократії, є аксіологічні (цінності суспільної згоди та громадянства), інституціональні (організаційна структура, що забезпечує артикуляцію конкуруючих інтересів) та процедурні (вибір, напрям та послідовність дій і рішень акторів політичного процесу) [5, с. 81]. Дані параметри є детермінуючими змінними стабільного, демократичного режиму.

Наприклад, вчений Ф. Шміттер під консолідаційною демократією розуміє процес конвертації випадкових домовленостей, тимчасових рішень, що виникли в транзитний етап, у відносини легального партнерства, взаємодій та легальної, ненасильницької конфліктності, що виникають між групами та індивідами, які беруть участь у процесі демократичного правління. Демократичний режим передбачає легальність та відкритість конкуренції за владні повноваження між окремими суб'єктами політичного процесу. Контекстуально утвердження

консолідованої демократії пов'язано з формуванням відповідної інституційної структури [3, с. 27].

У контексті нашого дослідження під інституціями варто розуміти сукупність символічних, семіотичних, звичаєвих значень та практик, що закріплюється і відтворюється за допомогою такої організаційної структури, як інститути (формальні інститути політичної системи). Інституції в транзитних суспільствах визначають фундаментальні «правила гри», виступаючи ключовими агентами трансформаційних процесів. Досягнення політичної стабільності контекстуально уявляється як можливість дістати сталого розвитку і функціонування інституційних практик, що підтримуються агентами політичного простору, в динамічному середовищі [10].

Вчений А. Пшеворський ототожнює демократизацію та інтернаціоналізацію: відкритість демократичної політичної системи як до внутрішніх, так і до зовнішніх імпульсів, стимулює систему функціонувати у відповідності із загальносвітовими процесами, тенденціями та інноваціями. Даний підхід засновується на ідеї, що реальний демократичний перехід пов'язаний із принципом передачі влади від груп індивідів до зводу правил, законів та процедур. Постійність процедур дає можливість агентам передбачувати реагувати на диференційовані ситуації, що виникають у соціальній та політичній системі. Алгоритми дії, що задаються процедурами, та їхня матриця конструюють відповідну реальність політичного простору [6, с. 29]. Інструментальний характер процедур може бути використаний у вимірі стабілізації політичної системи.

Процес політичної модернізації відзначається фундаментальною трансформацією соціальної та політичної систем. Тим не менш, процес демократичного переходу, в силу суперечливості процесу реформування політичного режиму, не може стати однозначною гарантією встановлення демократичного політичного режиму. Кожний етап демократичного переходу відзначається особливим, специфічним, конфліктним та дестабілізуючим потенціалом, що може мати непередбачувані наслідки: від входження до стану перманентної нестабільності на довгий період часу до авторитарного відкату чи навіть розпаду держави, в разі існування сегментів політичних субкультур [9, с. 159]. Досягнення політичної стабільності виявляється складним процесом через багатогранність даного явища: досягнення політичної стабільності, як правило, являє собою цілу суму різнорідних перемінних – структурних, процедурних, процесуальних. Водночас варто зауважити, що політична стабільність, навіть у разі успішного інституційного дизайну, є умовним явищем, оскільки рівновага політичної системи в умовах динамічного середовища, у випадку незначного порушення балансу, може призвести до нестабільності в різних варіаціях.

Контекст нашого дослідження передбачає далі розгляд питання конструювання формальних та

неформальних політичних інститутів у контексті перспективи стабілізації української політичної системи.

Дослідження взаємозв'язку формальних та неформальних інститутів в Україні є досить актуальною темою в контексті встановлення стабільного політичного режиму. Україна, як і більшість держав Східної Європи, у процесі утвердження демократичного політичного режиму пішла шляхом «прямої трансплантації» інститутів та процедур у власне політичне середовище. Така стратегія була пов'язана з фактичною відсутністю в близькому історичному минулому довготривалої демократичної традиції. Як наслідок, процес політичної модернізації зіштовхнувся з об'єктивними перепонами: неформальні практики, інститути та процедури починали здійснювати більш істотний вплив на суспільно-політичні процеси, ніж нещодавно утворенні, нові формальні норми, правила і процедури. Результатом таких суперечливих процесів реформування, взаємодії формальних та неформальних норм стало, по-перше, зниження ефективності функціонування інститутів представництва, вироблення та реалізації питань суспільного значення, по-друге, зниження легітимності формальної інституційної структури, норм та практик.

Процес інституціоналізації демократичних процедур, норм і правил полягає передусім в укладенні договорів між ключовими акторами політичного простору. У разі недосягнення відповідного загального консенсусу виникає загроза дрейфу інституційної системи, політичної нестабільності, для якої характерна безперервна, ситуативна зміна правил, норм та процедур, що порушує якісні параметри політичної системи. Водночас у політичній практиці головну роль починають відігравати неформальні практики та норми: корупція, тіньові домовленості, клановість, клієнтелізм та ін. Сфера політичного втрачає публічний складник, громадяни держави стають все менш реально включені в політичний процес.

Зазначимо, що будь-які інституціональні моделі функціонують на основі як формальних, так і неформальних практик. Формальні процедури є загальноприйнятими на офіційному рівні і здійснюються через офіційні механізми і структури. Водночас неформальні є зазвичай некодифікованими, і їх реалізація здійснюється через неофіційні, несанкціоновані канали. Формат взаємодії між формальними та неформальними нормами, правилами та процедурами може варіювати від взаємодоповнення, взаємозаміни до конкуренції, руйнування та демонтажу [2, с. 129].

Контекстуально інституції являють собою комплекс формальних та неформальних норм, правил та процедур, що беруть на себе регулятивну функцію, стосовно діяльності суб'єктів політики. Досягнення політичної стабільності в даному вимірі можливо завдяки формуванню таких інституцій,

які би брали до уваги специфіку культурних моделей соціуму. У даному контексті інституції являли б собою стійкі, впорядковані, загальноприйняті практики суспільної взаємодії.

Конкретизація структурно-організаційних чинників нестабільності політичної системи України надала нам можливість окреслити основні контури напряму реформування структурних параметрів. Водночас дослідження впливу неформальних правил, норм та процедур на демократичний транзит, важливим постає питання взаємодоповнення формальних та неформальних політичних інститутів. Пошук стратегії підвищення інституційної спроможності перехідних систем часто зіштовхується з проблемою існування попередніх інститутів, процедур та практик, які несумісні з формально конструйованою системою інститутів. Таким чином, прагнучи досягнути політичної стабільності шляхом імплементації нових процедур та інститутів, реформатори часто стикаються з накопиченням ентропії, породженої конкуренцією формальних та неформальних інститутів.

Важливо зазначити, що процес розбудови інституційної спроможності в Україні, як і в ряді інших держав на пострадянському просторі, переплітався з процесом державного будівництва. Водночас процес демонтажу радянських формальних інститутів, процедур та механізмів супроводжувався виникненням нових неформальних інституцій. Незважаючи на хаотичність указанного процесу, саме пострадянські «правила гри» заклали засади конкурентної політичної боротьби (у противагу владній монополії, що існувала в політичній системі часів СРСР [4, с. 59]). Разом із тим стихійне виникнення неформальних практик часто суперечило процесу політичної модернізації. Конфліктність між формальним та неформальним полем сприяла порушенням структурної рівноваги, політичної системи.

Таким чином, у процесі інституційного дизайну важливим аспектом демократичного транзиту є роздержавлення політичного ринку. В даному контексті йдеться не про послаблення формальної інституціональної архітектоники держави. В основі роздержавлення політичного ринку є необхідність демонтажу неформальних інституцій (норм, правил і процедур), що виступають продукуючими таких явищ, як корупція, клієнтелізм, номенклатурні та патримоніальні мережі; модернізація держави, у відповідності з реаліями та потребами сучасності. Досягнення політичної стабільності в таких умовах можливе лише за допомогою такого інструментарію, який притаманний авторитарним політичним режимам, що в більшості випадків (хоча й не завжди) вступає у протиріччя з напругами політичної модернізації.

Одна з проблем, з якою зіштовхнувся процес розбудови інституційної спроможності, стало зменшення соціального попиту на українському

політичному ринку на формальні правові норми. Законодавчі норми втратили монопольну функцію арбітражу, регулювання та структурування відносин акторів політичного простору. Така тенденція відзначається тим, що застосування нормативно-правових механізмів, як правило, починається у випадках, коли виникають конфлікти між найбільш впливовими політичними угрупованнями. Таким чином, неформальні правила гри сприяють утвердженню договірної моделі демократії, відповідно до якої основні партійно-політичні групи визначають специфіку політичного простору.

У даному випадку для конституювання ефективних політичних інститутів, які б сприяли політичній стабільності, варто демонтувати ряд неформальних інститутів, що сприяють гібридизації та заміні формальних практик та процедур.

Незважаючи на нормативне закріплення правової рівності громадян перед законом, через переважання неформального інституційного складника в політичному житті реальне значення формальних норм та правил значно знижено, що у свою чергу породжує нерівність через відсутність рівного доступу до розподілу ресурсів і поглиблення злиття формальних державних та неформальних фінансово-промислових структур. Об'єктивно існуючі в соціальній системі групи інтересів є базовими суб'єктами функціонального представництва. Одним зі складників реалізації державної політики є процес представництва інтересів [1, с. 46]. В українських реаліях можна констатувати приклади, коли диференційовані групи інтересів лобіюють власні корпоративні інтереси через органи законодавчої виконавчої і навіть судової влади (прийняття юридично неправомірних, втім бажаних окремим групам, рішень). Стихійність і неконтрольованість даного процесу породжує: деформацію системи представництва; домінування тіншового лобізму, що порушує публічність політичної сфери та відповідність формальним нормам; нерівномірність розподілу ресурсів.

Одним з основних чинників, що підриває стратегію підвищення інституційної спроможності політичної системи України, виступає існування в українському політичному просторі автономно розвинутих неформальних інституцій, практик і процедур. Серед них найголовнішими є патронажно-клієнтелістські відносини, партійно-корпоративні структури, корупція, номенклатурні мережі, тіншові неформальні угоди [4, с. 59–60]. Такі неформальні інституції нівелюють легальну, представницьку систему інтересів, сприяють отриманню доступу до перерозподілу державних ресурсів фінансово-промисловим угрупованням, обмежуючи доступ більшості громадян.

Другим важливим чинником є відсутність реальних механізмів підзвітності та контролю з боку громадського сектору щодо діяльності формальних

владних інститутів. Підвищення громадської активності є проблемою не лише місцевого, але й загальнодержавного характеру в нашій державі. У даному випадку важливим фактором є формування активної, конвенційної політичної участі громадян.

Таким чином, у процесі інституційного дизайну важливим аспектом демократичного транзиту є створення та оптимізація функціонування легальних механізмів громадського впливу, передусім на місцевому рівні. В умовах демократичного транзиту в Україні форми політичної участі та реальні інститути і механізми впливу можуть бути обмежені нормативними й формальними правилами і процедурами. Незважаючи на формальне існування механізмів конвенційної політичної участі (громадські слухання, запити, громадські збори, петиції, зверхня громадян, виборчі права), в умовах перехідного суспільства реально існуючим механізмом є інститут виборчого права. Проте і цей механізм в українських реаліях є умовним через нецивілізованість виборчого процесу, передвиборчих гонік і маніпуляцій [7, с. 231].

Для забезпечення ефективного інституційного будівництва, політичної стабільності режиму варто стимулювати неформальні практики, які би підтримували формальні демократичні інститути. Світовий політичний досвід демонструє значну кількість неформальних правил, що здійснюють конструктивний вплив на законодавчий та управлінський процес, коригуючи зміст формальних процедур і практик. Наприклад: законодавчі повноваження президента США, принцип коаліційних домовленостей; неписані конституційні домовленості, що існують у Великій Британії; традиції партисипаторної демократії; громадянські цінності, засновані на принципах солідарності, прихильності правам людини [2, с. 123]. Втім, варто зауважити, що зазначені приклади неформальних інституцій є функціональними саме у вказаних політичних системах. Процес інституційного дизайну в Україні полягає в розробленні таких неформальних інституцій, які би відповідали ментальним, ціннісним та історичним аспектам суспільно-політичних реалій України.

Окремого розгляду заслуговує питання конструювання формальних політичних інститутів, які є фундаментальними, у площині функціонування демократичної політичної системи: партійна та виборча система; структура парламентського органу влади; форма правління. Сучасній партійній системі України притаманна крайня розпорошеність партійно-політичних сил. Водночас в українському парламентському та політичному просторі відсутні партії лівого ідеологічного напрямку: представлені політичні сили є право-центристськими та центристськими. Тим не менш, за наявності такої ідеологічної конфігурації нинішній український парламент не в змозі сформувати ефективний, стабільний уряд, здатний на впровадження модернізацій-

них інновацій у політичній та соціально-економічній сфері. Дезінтеграційні процеси, що особливо загострилися внаслідок політичної кризи 2013–2014 рр., стали прямою демонстрацією відсутності представництва регіональних інтересів, неможливості громадян ефективно артикулювати власні потреби та інтереси, що призвело до появи спочатку латентних (у період незалежності України), а потім й інституціоналізованих антидержавних настроїв [2, с. 87–88]. Процес конституційної інженерії контекстуально потребує залучення громадського, політичного, експертного та наукового середовища для вироблення якісних рецептів реформування.

Висновки. Конструювання ефективної, стабільної політичної системи та інститутів пов'язано з процесом провадження такого інституційного дизайну, який би сприяв узгодженню формальних і неформальних норм, практик та процедур. У даному контексті особливо важливим є демонтаж і заміна таких суспільних практик (що у свою чергу з високою ймовірністю екстраполюються на політичну сферу), які сприяють руйнуванню чи гібридизації демократичних політичних інститутів, гальмують демократичні перетворення.

Демократичний транзит в Україні відзначається непослідовністю інституційного дизайну: викликані політичними кризами та революційними потрясіннями політичні трансформації закінчувалися авторитарним відкатом або непослідовністю і припиненням процесу реформування. Комплексний інституційний дизайн (формальних та неформальних) інститутів може стати запорукою успішної стратегії підвищення інституційної спроможності української політичної системи в умовах демократичних трансформацій.

Неформальні інститути, правила, норми та процедури виступають одним із фундаментальних чинників якісного й ефективного функціонування формальної інституціональної системи. Водночас процес конструювання ефективної формальної та неформальної інституційної бази має брати до уваги ціннісні аспекти соціальної системи, не вступаючи в конфронтацію з останніми. Демократичний транзит в Україні зіштовхується, як і більшість перехідних політичних режимів, із проблемою конфлікту між формальними та неформальними інститутами. Вирішенням даної проблеми має бути як масштабна конституційна трансформація, що оформить ефективну організаційну структуру, так і продукування створення конгруентних неформальних норм, правил та процедур.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биковець В. Лобізм у системі представництва інтересів. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 44–52.
2. Іщенко І.В. Політичні інститути в нестабільному середовищі: функціональні особливості: монографія. Дніпропетровськ: Інновація, 2015. 306 с.

3. Крап А. Демократичні процедури та їх роль у формуванні стабільності транзитних суспільств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. 2010. Вип. 14. С. 27–31.

4. Крисенко О.В. Вплив неформальних інститутів на український політичний процес. *Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. щокварт. зб.* Київ: НІСД, 2012. № 4. С. 58–62.

5. Парсонс Т. О социальных системах; под ред. В.Ф. Чесноковой и С.А. Белановского. Москва: Академический Проект, 2012. 832 с.

6. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке; пер с англ., под ред. В.А. Бажанова. Москва: РОССПЭН, 2012. 320 с.

7. Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 416 с.

8. Тищенко К. У рейтингу демократій України віднесли до «гібридного режиму». *Українська правда*. 2018. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/02/4/7170541/>.

9. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. Москва: «Прогресс-Традиция», 2014. 480 с.

10. David Easton. An Approach to the Analysis of Political Systems. *World Politics*. Vol. 9. №. 3. (Apr., 1957). P. 383–400. Stable URL: <http://links.jstor.org/sici?sici=00438871%28195704%299%3A3%3C383%3AAATTAO%3E2.0.CO%3B2-Q>

REFERENCES:

1. Bykovecz, B. (2006) Lobizm u systemi predstavnytstva interesiv [Lobbyism in the representation system of interests]. *Political management*, № 5, 44–52. [in Ukrainian].
2. Krap, A. (2010) Demokratychni procedury ta yix rol u formuvanni stabilnosti tranzytnyx suspilstv [Democratic procedures and their role in shaping the stability of transit societies]. *Scientific herald of Uzhgorod University*, № 14, 27–31. [in Ukrainian].
3. Krysenko, O.V. (2012) Vplyv neformalnykh instytutiv na ukrayinskyj politychnyj proces [The Influence of Informal Institutions on the Ukrainian Political Process]. *Strategic priorities*, № 4, 58–62. [in Ukrainian].
4. Stojko, O. M. (2016) Transformaciya politychnykh instytutiv u suchasny perehidnyh suspilstvax: monografiya. [Transformation of Political Institutions in Modern Transitional Societies: Monograph] K.: Institute of State and Law. VM Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
5. Tyshhenko, (2018) K. U rejtyngu demokratij Ukrayinu vidnesly do «gibrydnogo rezhymu» [In the ranking of democracies, Ukraine was attributed to the «hybrid regime»] Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/02/4/7170541/>.
6. David Easton. An Approach to the Analysis of Political Systems. David Easton. *World Politics*, Vol. 9, No. 3. (Apr., 1957), pp. 383–400. Stable URL: Retrieved from <http://links.jstor.org/sici?sici=00438871%28195704%299%3A3%3C383%3AAATTAO%3E2.0.CO%3B2-Q>

The problem of political instability: strategies for increasing the institutional capacity of transition systems on the example of Ukraine

Liasota Alina Yevgenivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Science
of Oles Honchar
Dnipro National University
Naukova str., 13, Dnipro, Ukraine

The article is devoted to the study of the phenomenon of transitional political systems, the factors of instability generated by transformational processes, which actualizes the development of the strategy and tactics of institutional building in Ukraine. The lack of universal approaches to this issue leads to the need to develop a special approach to a separate political system.

The topicality of the work is the need to study the political and institutional aspects of the political stability of transitional societies. In the second half of the 20th century, the transformational changes that spanned the global political space prompted the scientific, expert and political environment to a new perspective on the processes taking place in transitional societies and, accordingly, the search for new approaches in the study of political and institutional parameters of transformational political processes.

The design of an effective, stable political system and institutions is linked to the process of implementing such institutional design that would facilitate the harmonization of formal and informal norms, practices and procedures. In this context, the dismantling and replacing of such social practices (which, in turn, are extrapolated to the political realm) are particularly important, which contribute to the destruction or hybridization of democratic political institutions, impede democratic transformations.

Key words: *political stability / instability, institutional building, democratic transit, consolidated democracy, political modernization, institutional design, political system, political regime.*